

TIMBRO

*Tio myter om lägre
ingångslöner*

Fredrik Segerfeldt

TIMBRO • Februari 2016

FREDRIK SEGERFELDT är liberal författare och debattör, medgrundare av Stiftelsen Migro. Han har skrivit ett antal böcker och rapporter om migration och svensk arbetsmarknad.

© *Författarna och Timbro* 2016

ISBN 978-91-7703-011-9

www.timbro.se

info@timbro.se

Innehåll

VAD ÄR PROBLEMET? • 4

VAD SÄGER FORSKARNA? • 6

ARGUMENT MOT SÄNKTA INGÅNGSLÖNER • 8

1. "Problemet finns inte"•8
2. "Det behövs inte lägre ingångslöner: vi behöver i stället fler jobb i mellaninkomstläge"•8
 3. "Arbetslösheten beror på rasism och diskriminering"•9
 4. "Det funkar inte" (forskningen om minimilöner har gett oklara resultat)•10
5. "Lägre ingångslöner funkar inte" (Lönesubventionerna borde i så fall löst problemet)•13
 6. "Det är inte värt det" (lönerna sänks generellt)•14
 7. "Det är inte värt det" (Klyftorna blir för stora)•15
 8. "Det är inte värt det" (Den generella välfärdsstaten skulle undergrävas)•17
 9. "Det är inte värt det" (Sverige ska inte bli som Mexiko)•17
 10. "Det finns andra sätt: utbildning"•18

AVSLUTNING • 20

REFERENSER • 21

Vad är problemet?

Att Sverige har det största gapet i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda i EU är välkänt. Senaste statistiken från Statistiska centralbyrån (SCB) visar att arbetslösheten bland utrikes födda är hela 15,2 procent, jämfört med endast 4,5 procent för inrikes födda. Arbetslösheten minskar för inrikes födda men inte för utrikes, som inom kort kommer att utgöra majoriteten av de arbetslösa enligt Arbetsförmedlingen.¹ Dessutom är de 165 000 personer som sökte asyl år 2015 ännu inte registrerade som arbetslösa.²

Om inget görs kommer skillnaderna mellan arbetsmarknadens insiders respektive outsiders att öka. Finanspolitiska rådet varnar i Dagens Nyheter:

En stor grupp nya svenskar med flyktningbakgrund riskerar att bli permanent arbetslösa och alltför många barn växa upp i familjer där ingen jobbar. Vår utgångspunkt är att dessa utmaningar kräver en konstruktiv och verklighetsrelaterad diskussion utan ideologiska låsningar.³

De genomsnittliga nivåerna när det gäller kompetens och inkomst i de länder från vilka de allra flesta asylsökande kommer (Syrien, Irak, Afghanistan, Eritrea och Somalia) är mycket lägre än i Sverige. Den stora flyktinginvandringen har således inneburit att spridningen i humankapital inom den arbetsföra befolkningen har ökat. Lönebildningen har dock inte förändrats som en konsekvens av detta. Resultatet är en växande klyfta mellan de som har ett jobb och de som inte har det.

Svenska nationalekonomer har gång på gång lyft frågan om sänkta ingångslöner och påpekat behovet av ökad lönespridning för att minska sysselsättningsgapet. Trots detta möter förslag om ökad lönespridning alltid hård kritik. Martin Klepke, politisk redaktör i LO:s tidning *Arbetet*, skrev exempelvis en ledare som anklagade Centerpartiet för apartheid.⁴ LO:s avtalssekreterare Torbjörn Johansson kallade samma förslag för sovjetpolitik.⁵ Någon vecka senare kom Ingvar Persson på Aftonbladets ledarsida med omdömet ”Nordkorea”, så då får man lägga till juhe till listan av totalitära ideologier som vänstern menar att Centerpartiet numera ansluter sig till.⁶

Motståndarna menar att lägre löner leder till högre vinster, och det är ”profithunger” som får arbetsgivarna att driva frågan om lägre löner. Dagens Arenas Mikael Feldbaum frågar exempelvis retoriskt vems intressen man går när man driver ”låglonelinjen”, medan Transportarbetarens Jonas Hållén skriver (visserligen om unga i stället för utrikes

1. Bolling (2016).

2. Forssblad (2016).

3. Hassler et al (2016).

4. Klepke (2016).

5. Svensson (2016).

6. Persson (2016).

7. Feldbaum (2015).

födda men resonemanget är detsamma): ”Låt dig inte luras av retoriken. Det är inte jobb till de unga som Centerpartiet och Folkpartiet vill åstadkomma. Det är lägre löner, för alla arbetstagare. Och högre vinster för arbetsgivarna.”⁸

Till sist kanske man ska nämna Åsa Linderborgs argumentation om att sänkta ingångslöner skulle hota demokratin.⁹ Eller så gör man inte det, utan säger enbart att varken Tyskland, Storbritannien eller USA verkar vara på väg mot diktatur.

8. Hällén (2014).

9. Linderborg (2016).

Vad säger forskarna?

Vad är det då forskarna säger om lägstalöner som ger så starka reaktioner? En av de första nationalekonomerna som i den svenska debatten förde fram lönebildningen som ett hinder när det gäller sysselsättningen för utrikes födda är Andreas Bergh, docent vid Lunds universitet och forskare vid Institutet för Näringslivsforskning (IFN). I sin bok *Den kapitalistiska välfärdsstaten från 2007* konstaterar han att:

Den krassa ekonomiska analysen av Sveriges sysselsättningsproblem är att en stor del av Sveriges vuxna befolkning inte är lönsam att anställa till rådande lönenivåer när alla skatter räknats in.¹⁰

Och sedan nämner Bergh att ett av skälen till att personer kan vara mindre produktiva är att de inte har svenska som modersmål.

Assar Lindbeck, svensk nationalekonomis nestor och professor emeritus vid Stockholms universitet, framhåller i en intervju i Dagens Samhälle att systemen för svensk arbetsmarknad och bostadsmarknad inte byggdes för ett samhälle med stor invandring av lågutbildade. Han ser höga ingångslöner som en propp, inte minst för flyktingar som inte kan svenska:

Deras produktivitet står inte i paritet med lönerna. De kommer inte in på arbetsmarknaden. De blir outsiders. Deras integration stoppas av hyresregleringen och av bristen på låga ingångslöner.¹¹

I en kolumn i Dagens Nyheter skriver Lars Calmfors, professor i nationalekonomi vid Stockholms universitet, att ”Sveriges höga lägstalöner skapar sysselsättningsproblem, främst för unga och invandrare.” Han fortsätter:

Med all sannolikhet är de svenska lägstalönerna så höga (60–70 procent av medianlönen i privat sektor mot 30–50 procent i de flesta andra länder) att de minskar sysselsättningen. ... Den sammanpressade lönestrukturen är därför en bidragande faktor till den höga arbetslösheten i dessa grupper.¹²

Calmfors pekar vidare på att kunskapsskillnaderna är större i Sverige än bland många andra OECD-länder och drar slutsatsen: ”Därför måste vi förmodligen också acceptera större löneskillnader.”¹³

En annan framstående forskare i nationalekonomi som driver samma linje är John Hassler, professor vid Stockholms universitet samt ordförande i Finanspolitiska rådet. Enligt honom är problemet att det inte finns tillräckligt många jobb för nyanlända med låga kvalifikationer. Till Dagens Nyheter (DN) säger Hassler därför att han vill se ”nya typer

10. Bergh (2007), sid 139.

11. Wrede (2013).

12. Calmfors (2014a).

13. Calmfors (2014b).

av jobb som har lägre kvalifikationskrav och lägre löner.”¹⁴ I december 2015 ordnade Finanspolitiska rådet en pressträff där de uttryckligen slog ett slag för nya låglönejobb för att klara de offentliga finanserna.¹⁵

Joakim Ruist, nationalekonom och migrationsforskare vid Göteborgs universitet, menar i en intervju i Dagens Nyheter att nutidens flyktingar har en klart lägre genomsnittlig utbildningsnivå än inrikes födda och ”att Sverige därför står inför ett vägval: att antingen acceptera lägre lönestälningar än dem vi har i dag – eller acceptera stora kostnader för flyktingarna under många år”.¹⁶

14. Björklund (2015).

15. En power point-presentation från pressträffen finns här, läst 2016-02-18: <<http://www.finanspolitiskaradet.se/download/18.16098f24151b0f59f6fc4df9/1450696035247/PressTr%C3%A4ffDec2015+151221.pdf>>.

16. Lucas (2015).

Argument mot sänkta ingångslöner

Nedan redogörs för och bemöts de vanligaste argumenten mot sänkta ingångslöner.

1. ”Problemet finns inte”

En av de senaste argumentationslinjerna är att hävda att Sverige inte har något problem med arbetsmarknadsintegrationen, oftast med argumentet att utrikes födda har högre sysselsättningsgrad här än i många andra länder.¹⁷

Det är sant. Statistiken visar att sysselsättningsgraden för utrikes födda i Sverige ligger i mitten bland EU-15, på sjunde plats. Däremot är argumentet ganska tomt. Den övergripande sysselsättningsgraden varierar starkt mellan EU-länderna, från 53,3 procent i Grekland till 80 procent i Sverige (Eurostat, data för 2014). Och det är klart att det är mer sannolikt för en utrikes född att få ett jobb i ett land med generellt sett hög sysselsättningsgrad, än i ett land med låg sådan.

Men sysselsättningsgraden för utrikes födda kan knappast anses vara en tillräcklig eller ens lämplig indikator för hur lyckad ett lands arbetsmarknadsintegration är, utan visar snarare att institutionella förutsättningar för hög sysselsättning *generellt sett* finns på plats. När det gäller huruvida utrikes födda missgynnas på arbetsmarknaden är det i stället sysselsättningen i *förhållande till* de inrikes födda som är det mest relevanta. Det är också detta perspektiv som är det som används genomgående i forskningen om integration på arbetsmarknaden och av myndigheter och internationella organisationer.

Inte minst handlar problembeskrivningen om vilka åtgärder som krävs. Ett land med låg sysselsättning i allmänhet bör vidta åtgärder för att höja sysselsättningen i allmänhet, medan ett land med ett stort sysselsättningsgap bör vidta åtgärder för att höja sysselsättningen bland utrikes födda.

Den svenska välfärdsmodellen bygger på en mycket hög sysselsättningsgrad. Om stora grupper arbetar i lägre grad blir det svårt att bevara denna modell.

Det blir inte lättare att behålla öppna gränser om man inte vill erkänna att den stora invandringen får konsekvenser och kräver anpassningar av mottagarlandet.

2. ”Det behövs inte lägre ingångslöner: vi behöver i stället fler jobb i mellaninkomstläge”

En argumentation som är närliggande den om att problemet inte finns, är den som menar att det snarare behövs fler arbetstillfällen i mellan-

17. Dessa argument har t ex förts fram av Alex Voronov, politisk redaktör för *Eskilstuna-Kuriren* och Mikael Feldbaum, vid *Dagens Arena*.

skiktet. Det är de senare som främst har försvunnit i Sverige under de senaste decennierna.

För den som tycker att frågan om ökade inkomstskillnader (för dem som arbetar) överskuggar alla andra, är det ett ideologiskt problem att arbetsmarknadens medelinkomstjobben blir färre. Men trenden är inte unik för Sverige.

Som Arbetsmarknadsekonomiska rådet visar i sin rapport är detta en utveckling som merparten av västvärlden genomgått de senaste decennierna. Det beror på att en del enklare jobb – som med hjälp av högteknologiskt innehåll ändå har kunnat vara relativt produktiva – har kunnat flyttas till länder med lägre lönekostnader samt att den teknologiska utvecklingen slagit ut en del arbetstillfällen. Dessutom har den tekniska utvecklingen gjort att efterfrågan på arbetskraft med högre kognitiva färdigheter ökat.¹⁸

Det är svårt att se hur denna trend skulle kunna brytas och de som använder sig av denna argumentation brukar inte heller kunna tala om hur Sverige ska få fler jobb i mellaninkomstläge.

3. ”Arbetslösheten beror på rasism och diskriminering”

En alternativ strategi handlar om att förneka att lönebildningen påverkar utrikes föddas integration på arbetsmarknaden och att överrepresentationen i utanförskapet i stället handlar om rasism och diskriminering, att det är svårt för utrikes födda att få jobb för att arbetsgivarna väljer bort dem.

Det är otvivelaktigt så att diskriminering förekommer på arbetsmarknaden. Ett flertal studier har visat att arbetsgivare tenderar att välja bort utrikes födda, särskilt personer med namn som verkar vara från Mellanöstern. Att diskriminering förekommer innebär dock ingalunda att det är huvudorsaken till integrationsproblemet. I den mest citerade diskrimineringsstudien skriver författarna:

I mediedebatten målas Sveriges arbetsmarknad ibland upp som alltigenom diskriminerande och rasistisk. Denna bild verkar, utifrån våra resultat, vara kraftigt överdriven.¹⁹

Sysselsättningsgraden bland utrikes födda varierar starkt med vistelse-tid i landet, mellan invandrargrupper och efter utbildningsnivå, utan att det finns indikationer på att dessa skulle diskrimineras i motsvarande olika grad. Skillnaden mellan dessa grupper är långt större än mellan inrikes och utrikes födda i allmänhet. Vidare äts merparten av sysselsättningsgapet upp över tid, utan att personerna i fråga byter namn. Allt detta talar emot diskrimineringstesen.

18. Arbetsmarknadsekonomiska rådet (2016).

19. Carlsson & Rooth (2007), sid 67.

En internationell jämförelse ger också vid handen att samtidigt som Sverige har störst sysselsättningsgap har vi bäst antidiskrimineringspolitik, är mest positiva till invandring och är minst rasistiska.²⁰ Dessutom är högutbildade utrikes födda med examen från svenska lärosäten sysselsatta i nästan lika hög utsträckning som inrikes födda med högre utbildning.²¹

Långtidsutredningen sammanfattar:

Ett mycket viktigt och positivt resultat från PIAAC-undersökningen är att det inte finns några signifikanta skillnader mellan utrikes och inrikes födda när det gäller att ha ett arbete, om hänsyn tas till nivån på individens färdigheter. De lika möjligheterna att ha ett arbete om man har goda färdigheter verkar inte heller kunna förklaras med att utrikes födda i högre grad skulle arbeta i yrken som inte motsvarar deras färdighetsnivå. Samma bild framkommer i en OECD-studie på svenska PIAAC-data som kontrollerar för ett stort antal bakgrundsvariabler. Utredningen gör bedömningen att den svenska arbetsmarknaden huvudsakligen ser till individers färdigheter, och som helhet inte verkar präglas av etnisk diskriminering.²²

På enklare svenska: utrikes födda har det svårare att få jobb, eftersom de i snitt kan mindre än inrikes födda.

4. ”Det funkar inte” (forskningen om minimilöner har gett oklara resultat)

Ett vanligt argument mot sänkta ingångslöner är att det inte skulle fungera, eftersom forskningen om minimilöner har gett otydliga resultat. LO-utredaren Ulrika Vedin är en av dem som driver denna linje. Hon menar i Arbetet att ”det inte finns någon forskning som visar att sänkta lägstalöner skulle ge fler jobb åt utrikesfödda. Det har exempelvis inte fungerat i USA som har extremt låga minimilöner och likväl [har] mycket stora skillnader mellan infödda och utrikesfödda.”²³

Ett annat exempel är de två KTH-ekonomerna Hans Lööf och Gustav Martinsson som i januari 2016 skrev på DN Debatt att det inte råder vetenskaplig konsensus i frågan, förmodligen syftande på den främst amerikanska minimilöneforskningen.²⁴

Argumentet håller inte.

För det första har Ulrika Vedin fel när det gäller USA. I USA har utrikes födda högre sysselsättningsgrad än inrikes födda.²⁵ Dessutom är arbetslösheten bland lågutbildade runt 10 procentenheter lägre i USA än i Sverige. Vidare följer arbetslösheten för lågutbildade i USA

20. Segerfeldt (2013).

21. Nannesson (2015).

22. SOU 2015:104.

23. Okumus (2015).

24. Lööf & Martinsson (2016).

25. Bergh (2015a).

utvecklingen i grupper med andra utbildningsnivåer, vilket den inte gör i Sverige.²⁶

För det andra är den forskning som gjorts på svenska förhållanden tydlig, om än begränsad till sin omfattning. Nationalekonomerna Per Lundborg vid Institutet för social forskning vid Stockholms universitet och Per Skedinger vid Institutet för näringslivsforskning är två av få forskare som har undersökt hur lägstalönerna i svenska kollektivavtal påverkar arbetslösheten för flyktingar i Sverige, och finner att lönenivåerna leder till ökning av ”both the incidence of unemployment and days in unemployment considerably for male refugees in Sweden”.²⁷

Två forskare vid Internationella valutafonden (IMF), Ho och Shirono (2015), finner att den nordiska arbetsmarknadens brist på löneflexibilitet på företagsnivå på den nordiska arbetsmarknaden försvårar för ekonomiska invandrare att få jobb, medan Eliasson och Nordström Skans (2014) finner att lågutbildade trängs ut ur offentlig sektor när lägstalönerna höjs.

Så gott som alla bedömare kommer fram till att de höga svenska lägstalönerna spelar roll. I en bilaga till Långtidsutredningen 2011 (bilagan handlar om just integrationen på arbetsmarknaden av utrikes födda) konstaterar Stefan Eriksson, docent i nationalekonomi vid Uppsala universitet, att utrikes födda i snitt förmodligen har lägre produktivitet än inrikes födda. Vidare skriver han att ”personer som har en låg produktivitet kan missgynnas av höga minimilöner eftersom det leder till att utbudet av lågkvalificerade jobb minskar”.²⁸

I sin senaste rapport, från december 2015, skriver Konjunkturinstitutet:

*De flyktinggrupper som kommit till Sverige har i genomsnitt lägre utbildningsnivå än den befintliga befolkningen. Dessutom saknar många relevant arbetslivserfarenhet, kontakter och språkkunskaper för att snabbt kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Det är även troligt att höga lägstalöner utgör ett hinder för många flyktingar att komma i arbete.*²⁹

Andra myndigheter/organisationer gör liknande analyser. I sin landrapport för Sverige i december 2015 skriver IMF:

*Historically high migration inflows reinforce the importance of labor market reforms to broaden employment gains. Sweden has a well developed introduction program for refugees although the process of integration into employment is lengthy. Addressing high unemployment of lower skilled workers – by reducing high entry-level wages and easing strict employment protection, together with more effective training and job-matching services – would aid more rapid integration.*³⁰

26. Spector (2015).

27. Lundborg & Skedinger (2014).

28. Eriksson (2011), sid 273.

29. Konjunkturinstitutet (2015).

30. IMF (2015a).

IMF konstaterar att arbetslöshetsgapet – det vill säga skillnaden i arbetslöshet mellan utrikes och inrikes födda – generellt sett är mindre i länder med större löneskillnader, samt att den svenska arbetslösheten för utrikes födda är markant högre än för arbetskraften som helhet. IMF fortsätter:

*Job creation should be facilitated by reforms that better adapt the labor market to the evolving composition of the labor force. The social partners should ensure that entry-level wages are not a barrier for groups with high unemployment to enter the labor market.*³¹

I en underlagsrapport till landrapporten, från november 2015, skriver IMF att även om det inte finns någon statlig minimilön i Sverige innehåller de 600 kollektivavtalen många minimilösnivåer som ligger i snitt på 80 procent av medellönerna. Det är högt jämfört med exempelvis Tyskland, där motsvarande nivåer ligger på runt 50 procent. Det är också högt i jämförelse med de statliga minimilönerna i andra länder. Därefter konstaterar författaren att "[t]he resulting highly compressed wage distribution seems to have particularly adverse effects on the employment (and unemployment) of migrants".³²

Såväl OECD som EU-kommissionen gör liknande analyser och menar att lägre lägstalöner skulle sänka arbetslösheten.³³

För det tredje så är den internationella forskningen inte så oklar som motståndarna antyder. Det finns faktiskt en LO-rapport som klargör att merparten (två tredjedelar) av forskningen finner negativa sysselsättningseffekter av höga lägstalöner.³⁴ I den mest citerade litteraturgenomgången skriver forskarna:

*The oft-stated assertion that recent research fails to support the traditional view that the minimum wage reduces the employment of low-wage workers is clearly incorrect. A sizable majority of the studies surveyed in this monograph give a relatively consistent (although not always statistically significant) indication of negative employment effects of minimum wages. In addition, among the papers we view as providing the most credible evidence, almost all point to negative employment effects, both for the United States as well as for many other countries.*³⁵

Vidare konstaterar författarna av genomgången att "the studies that focus on the least-skilled groups provide relatively overwhelming evidence of stronger disemployment effects for these groups".³⁶

När det gäller enskilda vetenskapliga uppsatser kan nämnas Andreas Bergh (2014) som finner att OECD-länder med större kollektiv-

31. IMF (2015a).

32. IMF (2015b)

33. OECD (2015) samt EU-kommissionen (2012).

34. Berge (2014) skriver att "[e]n del studier tyder på negativ sysselsättningseffekt för de som är direkt berörda av lägstalöner, när den höjs. Det är exempelvis fallet i ungefär två tredjedelar av de 102 studier, varav de flesta är gjorda i USA, som Neumark och Wascher (2006) går igenom. Resterande tredjedel påvisar positivt alternativt ingen effekt."

35. Neumark & Wascher (2006).

36. Ibid.

avtalstäckningsgrad har större sysselsättningsgap mellan inrikes och utrikes födda.

Hur kommer det sig då att alla studier inte kommer fram till samma resultat? Jo, om det finns få möjligheter att hitta andra jobb kan väldigt låga löner göra att det lönar sig så dåligt att jobba att folk väljer att inte arbeta alls. Då kan högre lägsta-/minimilöner höja sysselsättningen. Detta är sannolikt förklaringen till de otydliga resultaten från USA.

I Sverige är lägstralönerna i kollektivavtalen mer än dubbelt så höga som den federala lagstadgade minimilönen i USA. Lars Calmfors skriver: ”höga minimilöner minskar förstås sysselsättningen, eftersom de minskar efterfrågan på arbetskraft. Det är inte lönsamt för företagen att anställa personal med lägre produktivitet än lönekostnaden. Enkla jobb försvinner helt enkelt.”³⁷

Calmfors fortsätter sedan med att skriva att minimilönerna i USA och Tyskland är så låga att en höjning där förmodligen inte skulle drabba sysselsättningen så negativt, medan de svenska lägstralönerna ”med all sannolikhet” är så höga att de dämpar sysselsättningen. Det finns stor enighet i forskningen om att negativa sysselsättningseffekter är mer sannolika ju högre lägstralönerna (minimilönerna) är, menar Calmfors.

Det står klart att de som hävdar att utrikes föddas möjligheter att komma in på arbetsmarknaden minskar på grund av en sammanpressad lönestruktur, bristen på enkla jobb, och för höga ingångslöner, har stort stöd av forskningen och en rad myndigheters bedömning av forskningsläget.

Man kan fråga sig varför regeringen nu har gått med på att utvidga RUT, och verkligen verkar stödja den politiken, om de inte tror att lägre lönekostnader ökar efterfrågan på enkla jobb.

5. ”Lägre ingångslöner funkade inte” (Lönesubventionerna borde i så fall lösa problemet)

Sedan många år finns det en rad olika skattefinansierade subventioner, som nystarts- och instegsjobb, som gör det billigt att anställa. Om det var så att lönekostnaderna var problemet borde dessa subventioner redan ha varit lösningen. Bland annat har IFAU-chefen Olof Åslund samt den socialdemokratiska statssekreteraren Roger Mörtvik fört fram den kritiken.³⁸

Dessa subventioner är dock administrativt krångliga att hantera och förutsebarheten blir låg. I Svenska Dagbladet skriver Andreas Bergh utifrån företagets perspektiv:

Finns det åtgärder och program som sänker kostnaden för någon anställning är det naturligtvis en välkommen bonus, men det vore riskabelt att planera verksamheten utifrån politiskt omstridda stöd för vilka reglerna

37. Calmfors (2014a).

38. För Åslund, se Björklund & Nandorf (2015); för Mörtvik, se <<https://twitter.com/rmortvik/status/687666268149837824?refsrc=email&s=11>>, läst 2015-02-18.

ofta ändras. De flesta arbetsgivare är dessutom smarta nog att inse att även en kraftigt subventionerad anställning kan innebära betydande kostnader om den anställde inte är rätt person för jobbet.³⁹

Mer retoriskt har Joakim Ruist i ett blogginlägg svarat på Åslunds argumentation, detta med ett fiktivt resonemang från en investerare med fokus på industriell produktion med utgångspunkt i Sveriges roll i den globala ekonomin:

Vi bygger fabriken i Sverige. Visserligen är arbetarnas löner i grund och botten så höga att fabriken skulle bli olönsam. Men om vi bara anställer 21–25-åringar och nyanlända flyktingar blir det billigt, för då får vi statliga subventioner. Men då måste vi se till att avskeda varje arbetare efter 12 månader, för då upphör annars subventionen. Och så får vi hoppas att inte nästa regering bestämmer att de subventionerade jobben ska upphöra. Nu kör vi.⁴⁰

Ruist utvecklar också ett svar utifrån RUT-avdraget, som enligt hans mening visar att sänkta kostnader för enkla tjänstjobb har höjt efterfrågan på sådana.⁴¹ RUT kan också ses som ett exempel på hur generella nedsättningar av kostnaden fungerar, medan individ- och tidsberoende subventioner inte verkar fungera lika bra.

Det kan också noteras att de som ifrågasätter lägre lägstralöner med argumentet att lönesubventionerna inte har fungerat, ser lönesubventioner som ett av de viktigaste verktygen för att förbättra integrationen. Varför dessa subventioner skulle fungera bättre förklaras aldrig.

6. ”Det är inte värt det” (lönerna sänks generellt)

Medan argumentationslinjerna ovan fokuserade på att sänkningar av ingångslönerna inte skulle få någon effekt, finns det de som menar att sådana förändringar förmodligen skulle kunna minska sysselsättningsgapet, men att de negativa konsekvenserna av sådana sänkningar är så stora att de inte är värda priset. Generellt sett kan man säga att ”det är inte värt det”-argumentationen är intellektuellt hederligare än ”det funkar inte”-linjen, eftersom forskningen inte är entydig när det gäller hur stora effekterna av ökad lönespridning kan förväntas vara.

Ett särskilt problem är att debattörer och intressenter som motsätter sig sänkta ingångslöner ofta hoppar mellan argumentationslinjerna. En person som excellerar i denna kategori är LO:s förre chefsekonom Dan Andersson, som i en debattartikel i Dagens Industri menade att sänkta löner inte löser integrationsproblem av flera olika skäl, vilka sedan visade sig handla mer om att de negativa konsekvenserna skulle vara för stora än om att sysselsättningsgapet inte skulle minska. En farhåga som Andersson lyfte fram, och som yttras ibland av andra debattörer, var att sänkta ingångslöner skulle sänka lönerna generellt och därmed inne-

39. Bergh (2015b).

40. Ruist (2015a).

41. Ruist (2015b).

bära försämrad levnadsstandard för löntagare i allmänhet, åtminstone när det gäller ”LO-kollektivet”.⁴²

Här gäller det att bena ut vilken sorts förslag det handlar om. Generellt kan man säga att risken för tryck nedåt på andra löner är större när de nya sysselsatta *konkurrerar* med redan existerande arbetskraft, än när de *kompletterar* jobb som redan finns. Finanspolitiska rådets John Hassler talar exempelvis om att öppna för en ny sorts arbeten som inte finns i dag, vilket inte skulle innebära något tryck nedåt på lönerna för andra anställda: ”Det här handlar om jobb som inte konkurrerar med dem som har gymnasieutbildning. Det behöver inte leda till lägre löner för andra grupper som undersköterskor eller verkstadsarbetare.”⁴³

Med detta sagt finns det inget forskningsstöd för att sänka ingångslöner skulle sänka lönenivån i ekonomin som helhet, eller för stora andra grupper. Ett flertal internationella studier har visat att förändringar i lägstalönerna inte har påverkat lönestrukturen i övrigt.⁴⁴

En förändring som möjligen skulle kunna få de effekter som Andersson pekar på är Joakim Ruists förslag om sänkta löner för tillverkningsindustrin generellt.⁴⁵ Den frågan – sänkta löner för den tredjedel av de anställda som i dag tjänar minst – är han dock ensam om att driva. Det är viktigt här att påpeka skillnaden mellan ingångslöner och löner i allmänhet. Men visst skulle dämpade ingångslöner i industrin förmodligen kunna rädda jobb i Sverige, som skulle komma utrikes födda till del.

Vidare går det att avtala om sänkta ingångslöner utan konsekvenser för sådana som arbetat längre, eftersom avtalen stipulerar hur lönen ska öka i takt med stigande arbetslivserfarenhet. Hela denna idé handlar om att öppna arbetsmarknaden för dem som i dag inte är tillräckligt produktiva för att passa in över lägstanivån. På lite sikt kommer deras löner att anpassas till produktiviteten, vilken kommer att stiga i takt med att arbetslivserfarenheten stiger och språkkunskaperna förbättras. Enligt Forslund med flera går hälften av alla anställda i den lägsta lönedecilen vidare till högre lön inom ett år och efter 11 år är endast 3,4 procent kvar i denna kategori.⁴⁶

7. ”Det är inte värt det” (Klyftorna blir för stora)

Denna argumentation är på många sätt kärnan bland de mer seriösa motståndarna till sänkta ingångslöner, och den finns i flera olika varianter.

I oktober 2015 gjorde LO ett utspel där man menade att sänkta ingångslöner visserligen skulle kunna få effekt, men att förändringarna

42. Andersson (2015).

43. Björklund (2015).

44. Spector (2014).

45. Lucas (2015) samt Ruist (2015a).

46. Forslund et al (2012).

skulle behöva vara så omfattande att det inte är värt det. Organisationen chefsekonom Ola Pettersson: ”Om vi skulle få verklig effekt, då är det väldigt stora sänkningar vi talar om.”⁴⁷ Och det handlar om lönenivåer som enligt Pettersson inte är socialt acceptabla. Det är en seriös argumentation där man erkänner dilemmat och tar ställning, på ideologisk grund.

En mer aggressiv variant på samma tema står Petterssons företrädare för. I den tidigare nämnda debattartikeln i Dagens Industri skriver Dan Andersson att ”stora inkomstskillnader och relativ fattigdom dödar”.⁴⁸

Här står motståndarna till sänkta ingångslöner i spagat. Så omfattande invandring som Sverige haft de senaste åren från länder med långt lägre utvecklingsnivå och levnadsstandard gör att de globala inkomstskillnaderna tränger in innanför våra gränser. Idéer om internationell solidaritet och asylrätt krockar med starka uppfattningar om utjämning på nationell nivå.

Eftersom stort asylmottagande med nuvarande lönebildning och bidragssystem innebär stort bidragsberoende för de nyanlända blir det en börda på de offentliga finanserna och den offentliga välfärden. Konsekvenserna av argumentationen ovan är således att små inkomstskillnader i Sverige går före inte bara att utjämna de internationella inkomstskillnaderna – som är mycket större än de nationella – utan även före asylrätten. Man kan fråga sig om öppenheten och en generös asylpolitik inte är värda att bevara mot något lägre ingångslöner? Vill man vara mer vulgär à la Dan Andersson kan man fråga om jobb till långt lägre löner i Libanon är socialt mer acceptabelt än jobb till något lägre ingångslöner i Sverige? Och om inkomstskillnaderna i Afghanistan och Eritrea, som är långt större än här, dödar mindre? Samt om det våld och det förtryck människor flytt från dödar mindre än något högre löneskillnader i ett land med en av världens lägsta Gini-koefficienter?

Den stora integrationsutmaningen handlar inte om det akuta med att olika myndigheter har svårt att hantera det stora söktrycket, utan om hur hundratusentals personer från några av världens fattigaste länder ska kunna komma in på svensk arbetsmarknad.

Finanspolitiska rådet varnar för de sociala konsekvenserna av omfattande långvarigt utanförskap: ”En stor grupp nya svenskar med flyktingbakgrund riskerar att bli permanent arbetslösa och alltför många barn växa upp i familjer där ingen jobbar.”⁴⁹

Här ska vi komma ihåg att de åtgärder som regeringen vidtagit för att minska inflödet ingalunda räcker för att lösa eller minska integrationsutmaningen. Den fanns redan före 2015 års stora flyktingvåg, som knappast har gjort utmaningen mindre. Det senaste årets stora inflöde

47. TT (2015).

48. Andersson (2015).

49. Hassler et al (2016).

är dessutom inte ännu en del av arbetskraften, eftersom deras asylansökningar inte har behandlats än.

8. ”Det är inte värt det” (Den generella välfärdsstaten skulle undergrävas)

I debattartikeln i Dagens Industri skriver Dan Andersson att välfärdsstaten skulle undergrävas av sänkta ingångslöner:

Rätten till vård och utbildning bygger på att individen själv med beskattat arbete finansierar sitt eget behov av offentliga tjänster. Möjligheten att garantera rätten till välfärd beror på hur många som arbetar och deras årsinkomster. Om färre är i arbete eller, observera, om deras genomsnittliga årsinkomst minskar måste antingen varje person som har rätt till vård eller utbildning få mindre, eller så måste personer uteslutas från rätt till välfärd. Det är inte möjligt att behålla nuvarande skattefinansierade välfärd om det blir en stor grupp i befolkningen som har låga inkomster.⁵⁰

Anderssons argumentation är något fantasifull, eftersom den utgår både från att sänkta ingångslöner skulle sänka lönerna rejält för hela LO-kollektivet och att det inte skulle öka sysselsättningen nämnvärt.

Men som vi redan sett finns det inget forskningsstöd för påståendet. Kollektivavtalsbestämda löner påverkas inte särskilt mycket av sänkta ingångslöner, eftersom de är just kollektivavtalsbestämda. Redan i dag finns det skillnader i avtalen, med särskilda löner för ungdomar, vilket inte har hindrat löner från att stiga rejält de senaste decennierna. Och hela idén med sänkta ingångslöner är ju att människor som i dag är mindre produktiva ska kunna gå från bidragsförsörjning till arbete, och därmed innebära en dubbel pluspost för de offentliga finanserna och därmed välfärdsstatens långsiktiga hållbarhet. Det som verkligen undergräver välfärdsstaten är stora grupper i permanent utanförskap.

Joakim Ruist kallar Anderssons argumentation för ”helgalen” och säger:

Det är fullständigt orimligt att tänka att man kan stärka offentliga finanser genom regelverk som tvingar löner att vara högre än de skulle vara på marknaden. Det skulle få större negativa effekter på sysselsättningen än vad den positiva effekten är av att högre löner ger högre skatteintäkter.⁵¹

9. ”Det är inte värt det” (Sverige ska inte bli som Mexiko)

I december 2015 avfärdade statsminister Stefan Löfven i Dagens Nyheter frågan om lönebildningen och integrationen med följande resonemang:

De som tror att det är låglönejobben vi ska tävla om gör ett väldigt stort misstag. Det är bara att se den mängd av länder som finns i det fältet. Vi ska inte konkurrera med låga löner för det är inte där vår konkurrenskraft

50. Andersson (2015).

51. Lucas (2015).

*ligger. Den ligger i bra produkter, både varor och tjänster, kunskapsinnehåll, snabb omställning och nya produkter.*⁵²

Löfvens resonemang är häpnadsväckande. Det är svårt att veta om statsministern syftar på just antalet länder eller vilken sorts länder det är som ”tävlar” i det fältet. Om man ska tolka honom generöst kan man säga att han nog inte syftar på länder som Indonesien, Kina, Mexiko eller Brasilien. För det är ytterst få seriösa svenska debattörer eller intressenter som skulle vilja se ett Sverige på någon av de inkomstnivåer som finns i dessa länder. Och det är få som tror att Sverige skulle må bra av industriarbetarlöner på en femtedel av dagens nivå.

Frågan är då om Löfven syftar på länder som USA, Storbritannien och Tyskland, med mer omfattande låglönesektorer och bättre fungerande integration? Han kanske menar att dessa länder har dåliga produkter med lågt kunskapsinnehåll?

Man kan också fråga sig om det är just *antalet* länder som är problemet. Statsministerns resonemang skulle innebära att det vore sämre för Sverige om fler länder fick vår inkomstnivå, vilket är ett klassiskt merkantilistiskt felslut.

Löfven tänker instinktivt på industrin som konkurrerar internationellt. Men som alla vet är det inte där sysselsättningstillväxten funnits de senaste decennierna, och det är få som tror att denna industri ska kunna absorbera särskilt stora delar av de hundratusentals utrikes födda, särskilt flyktingar, som i dag inte har något arbete. Och om det utvecklas en mer omfattande inhemsk tjänstesektor med lägre löner skulle det inte ha negativ påverkan på Sveriges förmåga att hålla sig kvar i toppen av den globala industrins värdekedja. Snarast tvärtom, eftersom det skulle leda till ökad intern arbetsdelning och specialisering.

10. ”Det finns andra sätt: utbildning”

Det klassiska argumentet mot ökad lönespridning har länge varit utbildning. Det är genom att höja kompetensen hos dem med lägst kompetens som inkomstskillnaderna kan hållas nere, och det är genom att hela befolkningen utbildar sig som Sveriges topplacering i den globala värdekedjan och därmed inkomstligan kan behållas. Det är också det argument som nu framförs, när ledande motståndare till förändrad lönebildning konfronteras med utmaningen i sammanhang som kräver att de är seriösa. LO-ordföranden Karl-Petter Thorwaldsson uttryckte det som att ”[v]i måste göra en stor investering i utbildning de kommande åren”⁵³.

Problemet med denna argumentation är att det inte finns någon motsättning mellan utbildningsåtgärder och ökad lönespridning. I stället kompletterar de varandra.

52. Olsson (2015).

53. Direkt (2015).

Den utmaning som de senaste årens flyktinginvandring innebär är dessutom mycket stor, eftersom det handlar om så många människor och humankapitalet är så lågt. Enligt Mats Hammarstedt, professor i nationalekonomi, anger Statistiska centralbyrån att ungefär 40 procent av flyktingarna från Irak och Syrien år 2013 hade en utbildning som snarast motsvarar svensk grundskoleutbildning.⁵⁴ Inte ens en tredjedel av de nyanlända i högstadieåldern klarar gymnasiet. Frågan är då hur 40 000 ensamkommande flyktingbarn i gymnasieåldern ska klara av att gå ut gymnasiet med fullvärdiga betyg?⁵⁵

Finanspolitiska rådet skriver om nyanlända med låg utbildningsnivå:

Det är tyvärr inte realistiskt att dessa inom rimlig tid kan skaffa sig godkänd gymnasiekompetens och övriga nödvändiga kvalifikationer för att bli anställningsbara enligt de förutsättningar som nu råder på den svenska arbetsmarknaden.⁵⁶

Dessutom har utvärderingar av tidigare satsningar på att brett höja den svenska arbetskraftens kompetens visat att de inte har varit effektiva.⁵⁷

Frågan är hur de hundratusentals människor som saknar gymnasiekompetens ska kunna försörja sig? Och hur lång tid bör det få ta för en 40-årig kvinna som inte kan läsa och skriva ens på sitt modersmål att bli lönsam på arbetsmarknaden?

OECD:s PIAAC-undersökning, som mäter färdigheter för arbetslivet (läsning, räkning, IKT) hos den vuxna befolkningen, visar på stora skillnader mellan inrikes och utrikes födda. Bland de som är födda i Sverige har endast 5 procent låga färdigheter i läsning och räkning, jämfört med hela 35 procent bland de som är födda i ett annat land.⁵⁸

PIAAC-resultatet innehåller också information som gör att man kan ifrågasätta användandet av utbildningsgrad som ett mått på utrikes föddas humankapital. Det visar sig nämligen att *högutbildade* personer födda i arabstaterna och Afrika söder om Sahara har lägre färdigheter i räkning än vad lågutbildade inrikes födda har.⁵⁹

54. Hammarstedt (2016).

55. Ekot (2015).

56. Hassler et al (2016).

57. Calmfors et al (2004).

58. SOU 2015:104.

59. Ibid.

Avslutning

I denna rapport visas att de argument som vanligen förs fram mot lägre ingångslöner inte håller. Det betyder inte att alla måste dra slutsatsen att vi bör ha lägre ingångslöner. I grunden är detta en ideologisk fråga. Mycket skulle vara vunnet om målkonflikterna blev tydliga.

- Ett omfattande flyktningmottagande av människor med i snitt lägre humankapital är svårförenligt med en sammanpressad lönestruktur.
- Vill man behålla höga ingångslöner kommer det att missgynna nyanlända.
- Trots omfattande satsningar på utbildning, subventionerade anställningar och validering har skillnaden i sysselsättningsgrad och arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda ökat. Mer av samma kan inte förväntas lösa problemet.

Lägre ingångslöner kommer inte ensamt att lösa integrationsutmaningarna Sverige står inför och det är inte utan kostnad men de som motsätter sig detta behöver dock beskriva sitt alternativ på ett trovärdigt sätt.

Referenser

- Andersson, Dan (2015), Lågre löner löser inte integrationsproblemen. *Dagens Industri*, 16 december, läst 2016-02-18, <<http://www.di.se/di/artiklar/2015/12/16/debatt-lagre-loner-loser-integrationsproblemen>>.
- Arbetsmarknadsekonomiska rådet (2016), *Dags för större lönespridning?*, läst 2016-02-17, <<http://www.arbetsmarknadsekonomiskaradet.se/download/584/>>.
- Berge, Agneta (2014), *Bör sänkt lägsta lönen ingå i en svensk sysselsättningsstrategi?*, LO, läst 2016-02-18, <[http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_lagsta_lon_juni2014_pdf/\\$File/Lagsta_lon_juni2014.pdf](http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_lagsta_lon_juni2014_pdf/$File/Lagsta_lon_juni2014.pdf)>.
- Bergh, Andreas (2007), *Den kapitalistiska välfärdsstaten*. Stockholm: Ratio.
- Bergh, Andreas (2014), *Explaining cross-country differences in labor market gaps between immigrants and natives in the OECD*. IFN working paper 1036. Läst 2016-02-17, <<http://www.ifn.se/eng/publications/wp/2014/1036>>.
- Bergh, Andreas (2015a), *Artikel i Arbetet om sysselsättning i förorter*, blogginslägg 18 oktober, läst 2016-02-17, <<http://bergh.postach.io/post/artikel-i-arbetet-om-sysselsattning-i-fororter>>.
- Bergh, Andreas (2015b), Den enda effektiva åtgärden för jobb. *Svenska Dagbladet*, 22 november, läst 2016-02-18, <<http://www.svd.se/den-enda-effektiva-atgarden-for-jobb/av/andreas-bergh>>.
- Björklund, Marianne (2015), Misslyckad integration kan leda till social kris. *Dagens Nyheter*, 21 december, läst 2016-02-18, <<http://www.dn.se/ekonomi/misslyckad-integration-kan-leda-till-social-kris/>>.
- Björklund, Marianne & Nandorf, Tove (2015), Näringslivets recept för fler jobb möter hårt motstånd. *Dagens Nyheter*, 12 november, läst 2016-02-18, <<http://www.dn.se/ekonomi/naringslivets-recept-for-fler-jobb-moter-hart-motstand/>>.
- Bolling, Anders (2016), Utrikes födda snart majoritet av de arbetslösa. *Dagens Nyheter*, 11 februari, läst 2016-02-18, <<http://www.dn.se/ekonomi/utrikes-fodda-snart-majoritet-av-de-arbetslosa/>>.
- Calmfors, Lars (2014a), Löneskillnaderna är för små. *Dagens Nyheter*, 27 mars, läst 2016-02-18, <<http://www.dn.se/ledare/kolumner/loneskilnaderna-ar-for-sma/>>.
- Calmfors, Lars (2014b), Svårt att diskutera löneskillnader. *Dagens Nyheter*, 29 april, läst 2016-02-18, <<http://www.dn.se/ledare/kolumner/svart-att-diskutera-loneskilnader/>>.
- Calmfors, Lars, Forslund, Anders & Hemström, Maria (2004), The effects of active labour-market policies in Sweden : what is the evidence, i: Agell, J, Keen, M & Weichenrieder, AJ (red), *Labour market institutions and regulation*. CESifo Seminar Series, läst 2016-02-18, <http://mitpress.mit.edu/sites/default/files/titles/content/9780262012133_sch_0001.pdf>.
- Carlsson, Magnus & Rooth, Dan-Olof (2007), Etnisk diskriminering på svensk arbetsmarknad – resultat från ett fältexperiment. *Ekonomisk Debatt*, årg 35, 3:55–68.
- Direkt (2015), LO-basen: Flyktingar kan ge Sverige superekonomi. *Svenska Dagbladet*, 16 december, läst 2016-02-18, <<http://www.svd.se/lo-basen-flyktingar-kan-ge-sverige-superekonomi>>.

- Ekot (2015), *Lunchekot*, 11 januari, läst 2016-01-11, <<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/661963?programid=4540>>.
- Eliasson, Tove & Nordström Skans, Oskar (2014), *Negotiated wage increases and the labor market outcomes of low-wage workers : evidence from the Swedish public sector*. IFAU Working Paper 2014:10, läst 2016-02-18, <<http://www.ifau.se/sv/Forskning/Publikationer/Working-papers/2014/Negotiated-wage-increases-and-the-labor-market-outcomes-of-low-wage-workers-evidence-from-the-Swedish-public-sector/>>.
- Eriksson, Stefan (2011), *Utrikes födda på den svenska arbetsmarknaden*. Bilaga 4 till LU2011, läst 2016-02-18, <<http://www.regeringen.se/contentassets/dd303e8dfe24477cbded3eccac15f88e/forskningsrapport-utrikes-fodda-pa-den-svenska-arbetsmarknaden>>.
- EU-kommissionen (2012), *Rekommendation till RÅDETS REKOMMENDATION om Sveriges nationella reformprogram för 2012 och om avgivande av rådets yttrande om Sveriges konvergensprogram för 2012–2015*. Läst 2016-02-18, <http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/csr2012_sweden_sv.pdf>.
- Feldbaum, Mikael (2015), *Undergångsscenarierna är inte seriösa*. *Dagens Arena*, 18 december, läst 2016-02-18, <<http://www.dagensarena.se/opinion/oseriösa-undergångsscenarier/>>.
- Forssblad, Marie (2016), *Svenska arbetsmarknaden allt mer tudelad*. *Sveriges Television*, 10 februari, läst 2016-02-18, <<http://www.svt.se/nyheter/inrikes/arbetslosheten-bland-nyanlanda-okar-kraftigt>>.
- Forslund, Anders, Hensvik, Lena, Nordström Skans, Oskar & Westerberg, Alexander (2012), *Kollektivavtalen och ungdomarnas faktiska begynnelselöner*. IFAU rapport 2012:19, läst 2016-02-18, <<http://www.ifau.se/Upload/pdf/se/2012/r-2012-19-Kollektivavtalen-och-ungdomars-faktiska-begynnelseloner.pdf>>.
- Hammarstedt, Mats (2016), *Lågutbildade flyktingar är utmaningen*. *Dagens Nyheter*, 12 januari, läst 2016-02-18, <<http://www.dn.se/debatt/repliker/lagutbildade-flyktingar-ar-utmaningen/>>.
- Hassler, John, Gustavsson, Yvonne, Bjørnland, Hilde C, Flam, Harry, Hermansson, Cecilia & Nordström Skans, Oskar (2016), *Fel om strukturomvandling av arbetsmarknaden*. *Dagens Nyheter*, 11 januari, läst 2016-02-18, <<http://www.dn.se/debatt/repliker/fel-om-strukturomvandling-av-arbetsmarknaden/>>.
- Ho, Giang & Shirono, Kasuko (2015), *The Nordic labor market and migration*. IMF Working Paper WP/15/254, läst 2016-02-18, <<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2015/wp15254.pdf>>.
- Hållén, Jonas (2014), *Sänkta löner för unga leder till sänkta löner för alla*. *Transportarbetaren*, 1 september, läst 2016-02-18, <<https://www.transport.se/Transportarbetaren/Start/Kronikor/Jonas-Hallen/Sankta-loner-for-unga-drabbar-alla/>>.
- IMF (2015a), *Sweden*. IMF Country Report No 15/329, läst 2016-02-18, <<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2015/cr15329.pdf>>.
- IMF (2015b), *Sweden : selected issues*. Country report No 15/330, läst 2016-02-18, <<https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2015/cr15330.pdf>>.
- Klepke, Martin (2016), *Centern tar till apartheid för att sänka LO-an slutnas löner*, *Arbetet*, 8 februari, läst 2016-02-18, <<http://arbetet.se/2016/02/08/centern-tar-till-apartheid-for-att-sanka-lo-an slutnas-loner/>>.

- Konjunkturinstitutet (2015), *Effekter av ökad flyktinginvandring till Sverige*, läst 2016-02-18, <<http://www.konj.se/download/18.29e1209151be3ddfo957e4c/1450790633392/Effekter-av-okad-flyktinginvandring-till-Sverige.pdf>>.
- Kärrman, Jens (2015), Migrationsverket: samhället är inte byggt för situationen. *Dagens Nyheter*, 11 september, läst 2016-02-18, <<http://www.dn.se/nyheter/sverige/migrationsverket-samhallet-ar-inte-byggt-for-situationen/>>.
- Kärrman, Jens (2016), Ministern: Sverige klarar integrationen. *Dagens Nyheter*, 12 februari, läst 2016-02-18, <<http://www.dn.se/nyheter/sverige/ministern-sverige-klarar-integration/>>.
- Linderborg, Åsa (2016), Låga löner hotar demokratin. *Aftonbladet*, 12 februari, läst 2016-02-18, <<http://www.aftonbladet.se/kultur/article22254078.ab>>.
- Lucas, Dan (2015), Flyktingexpert sågar LO:s motstånd mot lägre löner. *Dagens Nyheter*, 17 december, läst 2016-02-18, <<http://www.dn.se/ekonomi/flyktingexpert-sagar-los-motstand-mot-lagre-loner/>>.
- Lundborg, Per & Skedinger, Per (2014), *Minimum wages and the integration of refugee immigrants*. IFN working paper No 1017, läst 2016-02-18, <<http://www.ifn.se/wfiles/wp/wp1017.pdf>>.
- Lööf, Hans & Martinsson, Gustav (2016), Okvalificerade låglönejobb förbättrar inte integrationen. *Dagens Nyheter*, 9 januari, läst 2016-02-18, <<http://www.dn.se/debatt/okvalificerade-laglonejobb-forbatttrar-inte-integrationen/>>.
- Nannesson, Frida (2015), Studieort viktigare än födelseland. *Ekonomifakta*, 10 november, läst 2016-02-18, <<http://www.ekonomifakta.se/Artiklar/2015/November/Studieort-viktigare-an-fodelseland/>>.
- Neumark, David & Wascher, William (2006), *Minimum wages and employment : a review of evidence from the new Minimum Wage Research*. NBER Working Paper No 12663.
- OECD (2015), *OECD economic surveys : Sweden 2015*. Paris: OECD Publishing.
- Okumus, Esref (2015), De är längst ifrån jobb. *Arbetet*, 14 oktober, läst 2016-02-18, <<http://arbetet.se/2015/10/14/den-nya-underklassen-de-ar-langst-ifran-jobb/>>.
- Persson, Ingvar (2016), "Lönesänkningar är intellektuellt haveri", *Aftonbladet*, den 18 februari. <http://www.aftonbladet.se/ledare/ledarkronika/ingvarpersson/article22284436.ab>, läst 2016-02-18
- Olsson, Hans (2015), Löfven: Sverige på väg ut ur den akuta flyktingkrisen. *Dagens Nyheter*, 14 december, läst 2016-02-18, <<http://www.dn.se/nyheter/sverige/lofven-sverige-pa-vag-ur-den-akuta-flyktingkrisen/>>.
- Ruist, Joakim (2015a), *Vad vi kan lära och inte av nystarts- och instegsjobb*, blogginlägg 12 november, läst 2016-02-18, <<http://joakimruist.blogspot.se/2015/11/vad-vi-kan-lara-och-inte-av-nystarts.html>>.
- Ruist, Joakim (2015b), *Forskning om lönenivåer och sysselsättning*, blogginlägg, 22 december, läst 2016-02-18, <<http://joakimruist.blogspot.se/2015/12/forskning-om-lonenivaer-och.html>>.
- Segefeldt, Fredrik (2013), *En arbetsmarknad för alla : så kan integrationen förbättras*. Migro, läst 2016-02-18, <<http://migro.se/ny-rapport-en-arbetsmarknad-for-alla-sa-kan-integrationen-forbatttras/>>.
- SOU 2015:104 *Långtidsutredningen 2015 : Huvudbetänkande*, läst 2016-02-18, <<http://www.regeringen.se/contentassets/86d73b72a97345feb2a8cbc8b6700fa7/sou-2015104-langtidsutredningen-2015-huvudbetankande>>.

- Spector, Susanne (2014), *Lägstalöner och lönespridning – effekter på samhälls-ekonomi*. Svenskt Näringsliv, mars, läst 2016-02-18, <http://www.svensktnaringsliv.se/migration_catalog/lagstalonerpdf_581113.html/binary/Lagstalöner.pdf>.
- L.ekar åt bägge hållen, även OMen:
å sådana. gan på sådana tjänster visar vidare att det fungerar.ekar åt bägge hållen, även OM [ta bort, väl?]
- Spector, Susanne (2015), *Höga lägstalöner stänger ute personer med kort utbildning*, blogginslag 26 juni, läst 2016-02-18, <<http://blogg.svensktnaringsliv.se/fokus-pa-jobben/hoga-lagstaloner-stanger-ute-personer-med-kort-utbildning/>>.
- Svensson, Olof (2016), Kritiken: Annie Lööf driver en Sovjetpolitik. *Aftonbladet*, 5 februari, läst 2016-02-18, <<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article22213323.ab>>.
- TT (2015), LO: Sänkt ingångslön dålig lösning. *Dagens Nyheter*, 12 november, läst 2016-02-18, <<http://www.dn.se/ekonomi/lo-sankt-ingangslon-dalig-losning/>>.
- Voronov, Alex (2015), Sverige bättre än ryktet. *Eskilstuna-Kuriren*, 15 augusti, läst 2016-02-18, <<http://ekuriren.se/nyheter/nyheter/1.3375725-sverige-ar-battre-an-ryktet>>.
- Wrede, Magnus (2013), Bra för Sverige med S och M i regeringen. *Dagens Samhälle*, 25 oktober, läst 2016-02-18, <<http://www.dagenssamhalle.se/nyhet/bra-foer-sverige-med-s-och-m-i-regeringen-6646>>.